

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Position paper inzake de **vergoedingsregeling voor journalisten** in het kader van de omzetting van de Richtlijn inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt¹

Brussel, 20 februari '20

Een democratie kan maar naar behoren functioneren, als burgers goed zijn geïnformeerd. Een vrije en pluralistische pers is voor die meningsvorming ook vandaag nog onontbeerlijk.

Op kwaliteitsvolle journalistiek staat een prijs. Een prijs die nieuwsconsumenten niet altijd meer wensen te betalen. Bovendien is met de komst van de techgiganten ook de online advertentiekrook danig afgebrokkeld. Krimpende abonnementsgelden en dito advertentie-inkomsten zetten nieuwsmediabedrijven onder druk, ook de journalisten zelf zijn de dupe van de gewijzigde bedrijfseconomische situatie.

Met de RL Auteursrechten wil de EU de duurzaamheid van het uitgeversbedrijf en de onderhandelingspositie van de auteur verbeteren, en een deel van de digitale advertentiewinst laten terugvloeien van de internetplatformen naar de uitgevers én journalisten. Met deze richtlijn hebben uitgevers een *tool* in handen om hun investering² terugbetaald te krijgen. Tegelijk hebben journalisten recht op een 'passend' aandeel van de vergoeding die uitgevers ontvangen op basis van hun nieuw naburig recht.³ Journalisten en uitgevers vochten zij aan zij voor deze richtlijn. De steun van journalisten gaf het nieuw in te voeren uitgeversrecht zonder twijfel de nodige authenticiteit.

---

¹ Hierna: RL Auteursrechten.

² Overweging 55 van de RL Auteursrechten spreekt van een organisatorische en financiële bijdrage die uitgevers leveren in de aanmaak van perspublicaties. Een investering die moet worden erkend en verder aangemoedigd om de duurzaamheid van het uitgeversbedrijf te garanderen en zo de beschikbaarheid van betrouwbare informatie te bevorderen.

³ Artikel 15, lid 5 RL Auteursrechten.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Ook journalisten die niet in aanmerking komen voor extra inkomsten op basis van het uitgeversrecht, kunnen aanspraak maken op een passende en evenredige vergoeding.⁴ Meer bepaald gaat het hier om auteurs van journalistieke werken die geen deel uitmaken van perspublicaties maar even goed online worden geëxploiteerd. Aangezien perspublicatie wordt gedefinieerd als een verzameling bestaande uit hoofdzakelijk literair journalistiek werk⁵, valt al wat niet hoofdzakelijk bestaat uit niet-literair en/of niet-journalistiek werk, niet onder het begrip 'perspublicatie'. Journalisten wier werk deel uitmaakt van een dergelijke verzameling hebben dus geen recht op basis van artikel 15, lid 5 RL Auteursrechten maar dus mogelijk wel op basis van artikel 18 RL Auteursrechten.

Charlotte Michils (juridisch adviseur) voor VVJ/AVBB en JAM

---

⁴ Artikel 18 Auteursrechten.

⁵ Artikel 2, 4 RL Auteursrechten.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Standpuntbepaling AVBB en JAM

Samenvatting

Onderstaande tekst wil duidelijkheid scheppen over de eisenbundel van journalisten aangaande de **verdeling** van de **meerinkomsten** op basis van het nieuw naburig recht voor **uitgevers**.

Vanzelfsprekend staat of valt een goede verdeling ook met **transparantie** over die meerinkomsten. Als hier geen transparantie over bestaat, kan er per definitie geen correcte verdeling gebeuren. Dat houdt ook in dat er een mechanisme moet zijn om die transparantie af te dwingen wanneer ze niet wordt verstrekt. Zelfdeclaratie zonder enige mogelijkheid van audit kan onmogelijk beantwoorden aan het transparantiebeginsel.

Tegelijk moet er niet enkel transparantie worden gegeven over de meerinkomsten voor uitgevers, maar ook over de inkomsten die de internetplatformen genereren door de online exploitatie van perspublicaties. De transparantie zit dus op twee niveaus: enerzijds op het niveau van internetplatform en uitgever, anderzijds in de verhouding uitgever - journalist. Als een *tech giant* niet eerlijk is over zijn opbrengsten tegenover een uitgever, zal een journalist als eindontvanger nooit een correcte vergoeding ontvangen op basis van dat uitgeversrecht. De Franse wetgever heeft dat goed begrepen: voor deze nota zal dus inspiratie worden gezocht in desbetreffende Franse wet⁶.

In subsidiaire orde staat deze nota ook even stil bij de definitie van 'perspublicatie', 'auteur van werken verwerkt in een perspublicatie' en van 'uitgever van perspublicaties'.⁷

Tot slot zijn er ook journalisten die geen recht hebben op een passend aandeel van de meerinkomsten op basis van het uitgeversrecht, omdat hun werk geen deel uitmaakt van een perspublicatie. Een perspublicatie is immers een verzameling van hoofdzakelijk literaire werken van journalistieke aard. Toch hebben mogelijk ook deze journalisten recht op een passende en evenredige vergoeding conform de richtlijn.⁸ Voor de invulling van het begrip 'passende en evenredige vergoeding' en het daarop van toepassing zijnde transparantieprincipe wordt *mutatis mutandis* verwezen naar wat hieronder wordt uitgewerkt m.b.t. het uitgeversrecht.

---

⁶ Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.

⁷ Zie addendum.

⁸ Artikel 18 RL Auteursrechten.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Belang van deze nota

Momenteel wordt de RL Auteursrechten naar Belgisch recht omgezet in de Raad voor Intellectuele Eigendom⁹, een adviesorgaan in de schoot van de FOD Economie. Het succes van de richtlijn staat of valt met een goede en concrete uitwerking van de vergoedings- en transparantieregeling voor journalisten. Zonder precieze aanwijzingen m.b.t. het aandeel voor journalisten, manier en frequentie van verdelen, collectief beheer en onderhandelingsmechanismen en bovenal sanctieregeling, zal deze implementatiewetgeving nooit ofte nimmer de onderhandelingspositie van de journalist verbeteren, wat uiteindelijk de finaliteit van de richtlijn is. Hieronder volgen aldus aanbevelingen voor de broodnodige verdere uitwerking van de richtlijn.

1. Transparantie over de inkomsten voor journalisten en uitgevers

Zoals hoger aangegeven schrijft de richtlijn voor dat journalisten minstens eenmaal per jaar relevante en volledige informatie moeten ontvangen met betrekking tot de exploitatie van de werken. Sommigen argumenteren wel dat een regelmatigere rapportering en uitkering een al te grote ballast met zich zouden brengen.

Transparantie houdt ook in dat journalisten op een eenvoudige wijze kunnen nagaan of de verschafte informatie effectief relevant en vooral volledig is. Denk aan een platform waarop deze informatie op regelmatige basis beschikbaar is voor inzage. Bij gebreke hieraan moet minstens in een auditmogelijkheid worden voorzien. Dit laatste is in overeenstemming met het vereiste niveau van transparantie in de richtlijn.¹⁰

---

⁹ Hierna: RIE.

¹⁰ De richtlijn bepaalt dat er in elke sector, de mediasector inclusief, een **hoog** niveau van transparantie moet worden voorzien. Zie artikel 15, 3 RL Auteursrechten.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

2. Extra inkomsten voor journalisten en uitgevers

2.2 Meerinkomsten voor uitgevers op basis van een nieuw naburig recht voor uitgevers

De richtlijn verleent uitgevers rechten voor het onlinegebruik van hun perspublicaties door internetplatformen.¹¹ De vraag rijst op basis van welke criteria de vergoeding voor uitgevers kan worden bepaald. Voor het antwoord op deze vraag kan inspiratie worden geput uit de voornoemde Franse wet die het uitgeversrecht uitwerkt. In de wet is sprake van algemene en specifieke criteria.

Het is onnodig te zeggen dat de samenstelling van de uitgeversvergoeding van cruciaal belang is voor journalisten. Hoe accurater die kan worden bepaald, des te solider is de basis van vertrek voor de berekening van het journalistendeel.

➤ Algemeen criterium

Voor de bepaling van de vergoeding moet 'exploitatie' zo ruim mogelijk worden gedefinieerd. De Franse wet verwijst naar 'exploitatie van welke aard ook'. Tegelijk maakt het ook niet uit of de inkomsten rechtstreeks dan wel onrechtstreeks voortvloeien uit de exploitatie van het werk¹².

Slechts in subsidiaire orde, met name bij gebrek aan informatie over de exploitatie van het werk, kan de uitgeversvergoeding forfaitair worden vastgesteld. Zowel de brede invulling van het begrip 'exploitatie' en 'vergoeding' als het subsidiaire karakter van de forfaitaire vaststelling van de vergoeding dragen bij tot een juistere bepaling van de uitgeversvergoeding.

---

¹¹ Artikel 15, 1 RL Auteursrechten.

¹² 'les recettes de l'exploitation de toute nature, directes ou indirecte sou, à défaut, évaluée forfaitairement'. Zie Artikel L. 218-4, lid 1 Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

➤ Specifieke criteria

Naast de algemene omschrijving van de uitgeversvergoeding verwijst de Franse wet naar specifieke criteria die cumulatief in aanmerking moeten worden genomen om de vergoeding voor uitgevers te bepalen:

1. investeringen door uitgevers op vlak van HR, zowel materieel als financieel.
2. de maatschappelijke taak of de bijdrage tot het publieke debat en de goede werking van een democratische samenleving.¹³
3. het belang van perspublicaties voor internetplatformen.¹⁴

Waar het tweede eerder een moreel criterium is dat op een ondergrens voor de vergoeding lijkt te wijzen, kunnen de twee andere criteria kwalitatief en kwantitatief worden ingevuld.

Een mogelijk vierde criterium zou ook het verlies van advertentiekosten voor klassieke media door de komst van internetplatformen kunnen zijn.

---

¹³ Een taak zoals die ook wordt erkend in overweging 54 RL Auteursrechten.

¹⁴ Artikel L. 218-4, lid 2 Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

2.2 Passend aandeel voor journalisten

Auteurs van werken opgenomen in een perspublicatie hebben recht op een passend aandeel van de inkomsten die uitgevers van perspublicaties ontvangen voor het gebruik van hun perspublicaties door internetplatformen.¹⁵

De vraag is nu: wat is een passend aandeel? Op basis van welke criteria kan dat passend karakter van dat aandeel worden bepaald? Maar ook: op welk beleidsniveau wordt dit aandeel het best vastgelegd. En verder: hoe moeten die inkomsten fiscaal worden behandeld? Tot slot lijkt het ook opportuun om modaliteiten als frequentie van uitkering en collectief beheer van die inkomsten te bepalen. Ook wordt even stilgestaan bij wie journalisten terecht moeten kunnen wanneer er disputen over uitbetaling ontstaan.

➤ Verankering van het journalistenaandeel in een KB of sectorakkoord

De vraag rijst op welk niveau het aandeel voor journalisten het best wordt vastgelegd: op federaal niveau via een KB, op sectorniveau via een sectorakkoord voor de hele nieuwsmediasector, of op het niveau van de mediabedrijven via een bedrijfscao voor loontrekkende journalisten en een collectieve regeling of individuele overeenkomsten voor freelancejournalisten.¹⁶

De voorkeur van de AVBB en de JAM gaat naar een KB. Op die manier worden alle mediabedrijven en hun journalisten gelijkelijk en formeel gevat door een regeling. Het getuigt van weinig ondernemingszin om deze tijdsintensieve en technische onderhandeling over te laten aan de sector zelf, en nog meer om ze te moeten voeren per bedrijf. We mogen ook niet vergeten dat de rechten van uitgevers vervallen twee jaar nadat de perspublicatie is verschenen.¹⁷

Een en dezelfde regeling voor alle bedrijven en journalisten heeft ook het voordeel dat alle journalisten op gelijke voet worden behandeld, ongeacht het mediabedrijf waarvoor ze werken of hun sociaal statuut. We moeten absoluut verhinderen dat een journalist van mediabedrijf X onder een ander percentage valt dan een journalist van mediabedrijf Y. Of: dat voor een loontrekkende journalist van bedrijf X een verschillend percentage geldt dan voor een zelfstandige journalist van bedrijf X. Een KB huldigt met andere woorden het beginsel van gelijkheid onder journalisten.

---

¹⁵ Artikel 15, 5 RL Auteursrechten.

¹⁶ Sowieso moet er naar Frans voorbeeld een wet gecreëerd worden die de grote lijnen van het uitgeversrecht regelt.

¹⁷ Artikel 15, 4 RL Auteursrechten.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Voor de volledigheid wordt hier nog aan toegevoegd dat een ondernemingscao niet de voorkeur wegdraagt omdat dit discriminatie in de hand werkt op bedrijfsniveau. Bovendien kan niet elk bedrijf een ondernemingscao sluiten: een bedrijf moet een minimum aantal werknemers tewerkstellen om een vakbondsafvaardiging te kunnen oprichten en een ondernemingscao te kunnen sluiten. Indien dat minimumaantal niet wordt behaald, zal er dus individueel moeten worden onderhandeld. Hetzelfde geldt bovendien voor de talloze freelancejournalisten, die per definitie niet door collectieve arbeidsovereenkomsten worden gevat. Het spreekt voor zich dat een dergelijke werkwijze onmogelijk beantwoordt aan de finaliteit van de richtlijn die de onderhandelingspositie van auteurs wil verbeteren.

- Gelijk oversteken: 50% voor journalisten, 50% voor uitgevers

De RL Auteursrechten erkent de organisatorische en financiële bijdrage van uitgevers in de aanmaak van perspublicaties. De extra inkomsten voor uitgevers moeten dan ook worden gezien als een aanmoediging en dienen om de duurzaamheid van het uitgeversbedrijf te garanderen en de beschikbaarheid van betrouwbare informatie te bevorderen.¹⁸ Anderzijds is er eenvoudigweg geen perspublicatie zonder journalistieke bijdragen. De richtlijn stelt dan ook klaar en duidelijk dat een 'passend' aandeel van de inkomsten voor uitgevers naar de primair rechthebbende of de auteur moet vloeien. Een fiftyfifty-verdeling van de inkomsten op basis van het uitgeversrecht erkent de essentiële bijdrage van zowel de uitgever als de journalist. De gelijke monetaire behandeling van zowel uitgevers als journalisten is ook symbolisch: het uitgeversrecht is er immers mede gekomen door de gezamenlijke frontvorming van uitgevers, journalisten en journalistenverenigingen tegen de techgiganten. De steun van de twee laatsten zorgde ontegensprekelijk voor een grotere authenticiteit van de claim van de uitgevers voor een nieuw naburig recht voor uitgevers.

Een gelijke verdeling onder uitgevers en journalisten is tot slot ook niet nieuw in het auteursrecht, getuige eerdere regelingen zoals het reprografierecht.¹⁹

---

¹⁸ Overweging 55 RL Auteursrechten.

¹⁹ Wet van 22 december 2016 tot wijziging van sommige bepalingen van het boek XI van het Wetboek economisch recht en twee KB's van 9 januari 2018.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

- Expliciete kwalificatie van die extra inkomsten voor journalisten als auteursvergoeding

Naar analogie met de Franse wet²⁰ is het aangewezen om te bepalen dat de bijkomende vergoeding voor journalisten geen loon is. Dat schept meteen duidelijkheid over de toepasselijkheid van het **fiscale gunstregime voor auteursvergoedingen**.

- Modaliteiten van uitkering: frequentie en collectief beheer

Jaarlijkse uitkering van het journalistendeel verdient de voorkeur.

Ten eerste is deze frequentie in lijn met de transparantieregeling van de RL Auteursrechten die bepaalt dat auteurs **ten minste eenmaal per jaar** relevante en volledige informatie betreffende de exploitatie van hun werken moeten ontvangen.²¹ Sommigen argumenteren echter dat een regelmatigere rapportering en uitkering een al te grote ballast met zich zouden brengen.

Een tweede goede reden voor een jaarlijkse uitkering is het onderscheid met de maandelijks beroepsinkomsten, wat niet onbelangrijk is aangezien beide inkomstenstromen een andere grondslag hebben. Het onderscheid is ook van belang voor de uiteindelijke fiscale behandeling na de jaarlijkse belastingaangifte.

---

²⁰ Artikel L. 218-5.I, in fine Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.

²¹ Meer bepaald moet volgens de richtlijn info worden verschaft over de wijzen van exploitatie, alle voortgebrachte inkomsten en de verschuldigde vergoeding. Zie Artikel 19 RL Auteursrechten.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Collectief beheer van het journalistendeel door de JAM²² verdient de voorkeur.

De inning en uitbetaling gebeuren het best via een representatieve vennootschap als de JAM²³. De JAM heeft decennialange ervaring met de berekening en verdeling van auteursrechten. Collectief beheer heeft ook het voordeel dat er meer machtsevenwicht is tussen uitgevers en journalisten, bijvoorbeeld in geval van een geschil rond uitkering. Tegelijk vergroot dit ook weer de slagkracht tegenover de internetreuzen, als zij zouden weigeren te betalen. Ook organisatorisch betekent uitkering door de JAM tot slot ontegensprekelijk een plus voor de uitgevers.

Ook in het geval dat er niet voor een KB zou worden gekozen voor de verdere uitwerking van het uitgeversrecht, lijkt het meer dan aangewezen dat de JAM als vertegenwoordiger van de journalistenkant wordt aangeduid in een paritair samengesteld orgaan van vertegenwoordigers van de uitgeverskant en de journalistenkant. In de schoot van dat orgaan zou dan een sectorakkoord ter uitwerking van het uitgeversrecht kunnen worden gesloten.²⁴ Het is tegelijk ook opportuun om te voorzien in een sanctieregeling voor het geval het sectorakkoord niet tot stand komt binnen een wettelijk vastgelegde termijn, in de Franse wet is dat zes maanden. De Franse wet stipuleert dat er bij uitblijven van een akkoord een commissie kan worden gevat, samengesteld uit vertegenwoordigers van de journalisten- en uitgeverskant en voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Staat.²⁵

---

²² Journalisten AuteursMaatschappij.

²³ Een onafhankelijke, ongepubliceerde studie uit 2019 binnen het auteurscollege van Repobel wees recent uit dat 86% van de journalisten zijn aangesloten bij de JAM.

²⁴ Een dergelijk orgaan werd ook in Frankrijk in het leven opgericht. Zie Art. L. 218-5.-I. Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.

²⁵ Art. L. 218-5.-III. Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Addendum bij de position paper RL Auteursrechten

Zoals hoger aangegeven staat deze nota ook even stil bij de definitie van 'perspublicatie' (1) en 'uitgever van perspublicaties' (2) alsook 'auteur van werken verwerkt in een perspublicatie' (3).

1. Perspublicatie

Volgens de RL Auteursrechten is een perspublicatie een verzameling die voornamelijk bestaat uit literaire werken van journalistieke aard, maar ook andere werken of andere materialen kan omvatten.²⁶

2. Uitgever van perspublicaties

Uit de definitie van 'perspublicatie' vloeit voort dat volgende entiteiten 'uitgevers van perspublicaties' kunnen zijn ...

- uitgevers van kranten en magazines (papier en online);
- *digital-only media*;
- omroepen met een nieuwssite;
- persagentschappen;
- ...

De genoemde overweging stelt wel dat websites, zoals blogs, die informatie verstrekken in het kader van een activiteit die **niet** wordt uitgevoerd op initiatief van of onder redactionele verantwoordelijkheid en controle van een nieuwsuitgever, niet worden gevat door de definitie van uitgever van perspublicatie.

3. Auteur van werken verwerkt in een perspublicatie

Naar analogie met de Franse wet zou het wenselijk zijn om in de definitie van 'auteur van werken verwerkt in een perspublicatie' te verwijzen naar het wettelijk statuut van **beroepsjournalist**.²⁷ Door beroepsjournalisten – zonder dat daardoor andere categorieën van personen worden uitgesloten – automatisch aan te duiden als auteurs van werken verwerkt in een perspublicatie, kan er alvast onnodig discussie worden vermeden.

---

²⁶ Artikel 4, lid 1 RL Auteursrechten. Overweging 56 verduidelijkt verder dat het kan gaan om journalistieke publicaties, uitgegeven in welke media dan ook, met inbegrip van papieren media, in het kader van een economische activiteit die krachtens het Unierecht een dienstverlening vormt.

²⁷ Artikel L. 218-5.-I Loi n° 2019-775 du 24 juillet 2019 tendant à créer un droit voisin au profit des agences de presse et des éditeurs de presse.